

ГОДИШЕН
ИЗВЕШТАЈ ЗА
РАБОТЕЊЕТО
НА
НАЦИОНАЛЕН РОМСКИ
ЦЕНТАР
ВО 2019 ГОДИНА

2019

ИЗДАВАЧ:

НАЦИОНАЛЕН РОМСКИ ЦЕНТАР

ул. "Доне Божинов" 11/5 1300 Куманово

тел/факс: +389 31 427 558

e-mail: info@nationalromacentrum.org

www.nationalromacentrum.org

www.ednomagazine.com

design:

RUSTEM2021

[robert@rustem](mailto:robert@rustem.fr)

m.fr

ГОДИШЕН
ИЗВЕШТАЈ ЗА
РАБОТЕЊЕТО
НА
НАЦИОНАЛЕН РОМСКИ
ЦЕНТАР
ВО 2019 ГОДИНА

2019

Куманово, 2020 година

СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР	7
ЗА НАС	8
ОРГАНИЗАЦИСКА СТРУКТУРА	9
2019 ВО БРОЈКИ	10
АКТИВНОСТИ ВО 2019 ГОДИНА	13
СТРАТЕГИСКА ЦЕЛ 1	15
ПОДДРШКА ЗА ЛЕГАЛИЗАЦИЈА НА РОМСКО ДОМУВАЊЕ 2018-2020	16
СТРАТЕГИСКА ЦЕЛ 2	21
УНАПРЕДУВАЊЕ НА ЗДРАВЈЕТО НА ЖЕНИТЕ РОМКИ „МОЕТО ЗДРАВЈЕ, МОЕ ПРАВО“	22
МЕНУВАЊЕ НА НАРАТИВИТЕ ЗА РОМИТЕ ВО ЗДРАВСТВЕНИТЕ ИНСТИТУЦИИ	26
ПОДДРШКА НА ЖЕНИ РОМКИ ДА ГИ ИДЕНТИФИКУВААТ СВОИТЕ ПОТРЕБИ, ГИ ПОБАРААТ СВОИТЕ ПРАВА И ДА СЕ ЗГОЛЕМИ ПРИСТАПОТ ДО УСЛУГИ ЗА ОНИЕ КОИ ПРЕТРПЕЛЕ НАСИЛСТВО	30
ЗАЈАКНУВАЊЕ НА ЖЕНАТА РОМКА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА	34
СТРАТЕГИСКА ЦЕЛ 3	39
ПРИСТАП ДО ПРАВДА ВО МАКЕДОНИЈА	40
СПРЕЧУВАЊЕ НА ДИСКРИМИНАЦИЈА КОН РОМСКИТЕ ДЕЦА	44
ЗАЈАКНУВАЊЕ НА ПРИСТАПОТ ДО БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ ОД СТРАНА НА РОМИ И ДРУГИ РАНЛИВИ ГРУПИ	48
МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА	53
ПРОМОЦИЈА НА СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА И МЛАДИ ПРЕКУ НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ	54
ГРАДЕЊЕ КАПАЦИТЕТИ И ПОДОБРУВАЊЕ НА НАДЛЕЖНОСТИТЕ ЗА УБЛАЖУВАЊЕ (СО ХРАНА) НА СИРОМАШТИЈАТА	55
„ДОСТА!“ КАМПАЊА РОМСКА ГОРДОСТ	56
АНЕКС	61
НЕЗАВИСЕН РЕВИЗОРСКИ ИЗВЕШТАЈ	62

ПРЕДГОВОР

Овој извештај го одразува работењето на Националниот Ромски Центар (НРЦ) – Куманово, од јануари до декември 2019 година. Како што се гледа од содржината на овој извештај, 2019 година беше и креативна но и со големи предизвици.

Од своето основачко во 2005, НРЦ се развива како заштитник и поддржувач на ромската заедница во Република Северна Македонија, како и на сите други заедници кои живеат под социјален ризик, односно бизнес, миграциска, се соочуваат со дискриминација, сегрегација или се ративни и живеат на работ на социјална и економска маргинализација. НРЦ е вклучената организација која се стреми да ги заштити правата и интересите на сите кои живеат со градење на мрежи и групи за поддршка на локално, национално и меѓународно ниво.

Со теренските активности во форма на едукациски работилници, информативни средби и кампањи кои се впишани и вградени во населени места со претежно ромска популација, работи и кампањувачко, едуцирање и ориентирање на населението во остварување на правата кои им се загарантирани со закон.

Во 2020 година, НРЦ ќе одбележи 15 години од своето постоење, 15 години активно промовирање на пристап до фундаментални права и залагање за почитување на принципот на еднакви и предзаконит кои правата на граѓаните се коапримал права.

Денес, со стекнатата вештина, капацитетите кои ги поседува (човечки и материјални) нивата на апелации на процесива на потребите на целната група во областите: држување, здравство и пристап до правда (преку бесплатна правна помош) прирасна во активен, препознатлив и вијателен субјект во државата кој се залага за остварување на правото во полна на сите граѓани без оглед на национална, верска и положа припадност.

Ашмет
Елезовски | Звршен Директор
elezovski@nationalromacentrum.
org

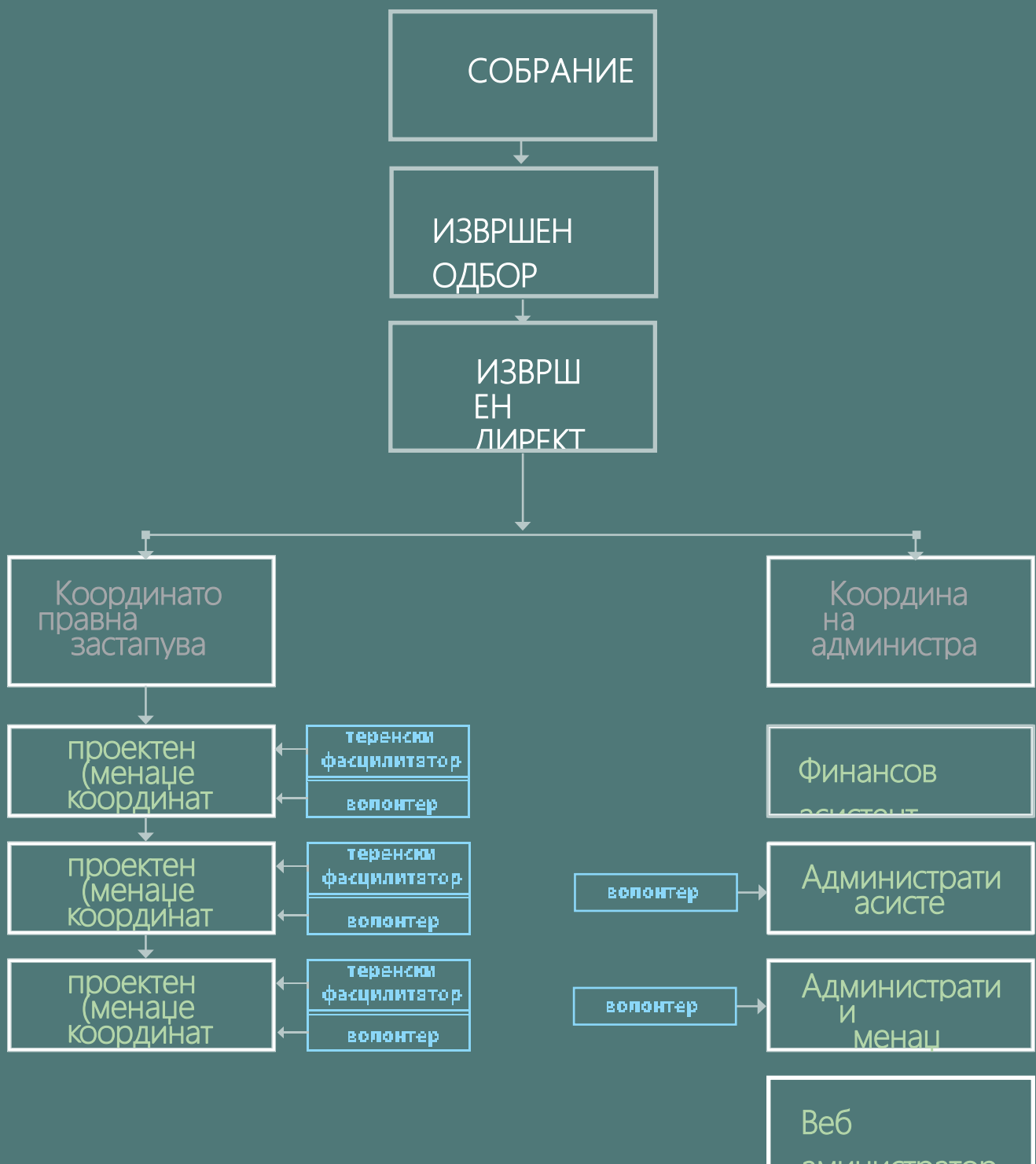
ЗА НАС

МИСИЈА

СТРАТЕГИСКИ ПРИОРИТЕТИ

ВИЗИЈА

ОРГАНИЗАЦИСКА СТРУКТУРА

2019 ВО БРОЈКИ

8

РЕАЛИЗИРАНИ ПРОЕКТИ

20.000

ДИРЕКТНИ КОРИСНИЦИ

10

ГРАДОВИ НА ДЕЛУВАЊЕ

80.000

ИНДИРЕКТНИ КОРИСНИЦИ

2.000

СРЕДБИ ВО РОМСКАТА ЗАЕДНИЦА

6.000

СЕМЕЈСТВА ДОБИЛЕ ПРАВНА ПОМОШ/СОВЕТИ

7

ПРАВНИ ПОСТАПКИ ЗАОСТВАРУВАЊЕ
ЗДРАВСТВЕНИ И СОЦИЈАЛНИ ПРАВА

10

ИДЕНТИФИКУВАНИ/РЕГИСТРИРАНИ СЛУЧАИ НА
ДИСКРИМИНАЦИЈА КОИ РОМСКИ ДЕЦА

78

ИЗГОТВЕНИ ПИСМЕНИ ПРАВНИ
ДЕЈСТВИЈА

34

РОМСКИ СЕМЕЈСТВА ПОМОГНАТИ ВО ПОСТАПКАТА
ЗА ЛЕГАЛИЗАЦИЈА НА НИВНИТЕ ДОМОВИ(ПЛАТИВМЕ
ПРАВНИ И АДМИНИСТРАТИВНИ ТАКСИ)

2019 ВО БРОЈКИ

15

ОРГАНИЗИРАНИ ОБУЖИ

340

ДОСТАВЕНИ СЛУЧАИ ВО ПОСТАПКАТА ЗА
ЛЕГАЛИЗАЦИЈА ДО РЕЛЕВАНТНИТЕ ОРГАНИ

50

ОРГАНИЗИРАНИ РАБОТИЛНИЦИ

10

ПОТПИШАНИ МЕМОРАНДУМИ ЗА СОРАБОТКА СО
ГРАЃАНСКИ ОРГАНИЗАЦИИ

4

ИСТРАЖУВАЊА РЕАЛИЗИРАНИ

1

ПОДГОТВЕНА КАРТАТА НА ЗАЕДНИЦАТА КОЈА
ПРЕДСТАВУВА РЕАЛНА СЛИКА ЗА СТЕПЕНОТ
НА ИСКОРИСТЕНОСТА НА АНТЕНАТАЛНИ И
ПОСТПАРТАЛНИ ЗДРАВСТВЕНИ УСЛУГИ ОД СТРАНА
НА РОМКИТЕ ОД КУМАНОВО НА ВОЗРАСТ ОД 15-49

1

КРАТКО РЕЗИМЕ ЗА
ПРИМЕНЕТИ ПОЛИТИКИ
ЗА АНТЕНАТАЛНА И
ПОСТПАРТАЛНА ЗАШТИТА

1

ПОДГОТВЕНА АНАЛИЗА ЗА ИСКОРИСТЕНОСТА
НА АНТЕНАТАЛНИТЕ И ПОСТПАРТАЛНИТЕ
ЗДРАВСТВЕНИ УСЛУГИ ВО 2018 ГОД, ОД СТРАНА
НА РОМКИТЕ ВО КУМАНОВО

2019 ВО БРОЈКИ

6

ИНФОРМАТИВНИ ВИДЕО
КЛИПОВИ

2

НАЦИОНАЛНИ КАМПАЊИ (1 ПРОТИВ
ДИСКРИМИНАЦИЈАТА НА РОМСКИТЕ ДЕЦА И 1 ЗА
ЕДНАКВОСТ И ПРАВДА)

1

ФОРУМ ТЕАТАР

1

ЦЕНТАР ЗА ЗАШТИТА НА РОМСКИТЕ ДЕЦА ОД
ДИСКРИМИНАЦИЈА И ПРИЈАВУВАЊЕ НА СЛУЧАИ И
ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ПОЧЕТНА ПРАВНА ПОДДРШКА

10

СООПШТЕНИЈА ЗА ЈАВНОСТ

4

ПРЕС-КОНФЕРЕНЦИИ СО МЕДИУМИТЕ

1

ФОРМИРАНА НАЦИОНАЛНА МРЕЖА НА АКТИВИСТИ
ЗА ИДЕНТИФИКУВАЊЕ И РЕГИСТРАЦИЈА НА СЛУЧАИ
НА ДИСКРИМИНАЦИЈА КОИ РОМСКИТЕ ДЕЦА

1

ВОСПОСТАВЕН СИСТЕМ ЗА ИНФОРМИРАЊЕ И
ОРИЕНТИРАЊЕ НА ЛИЦА КОИ ИМААТ ПОТРЕБА ОД
БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ СО ПОМОШ НА РОМСКИ
ГРАЃАНСКИ ОРГАНИЗАЦИИ, АСИСТЕНТИ И ПРОЕКТИ
ПАРТНЕРИ

6

ДОКУМЕНТИ ЗА ЛОКАЛНА ПОЛИТИКА ЗА
ПРИОРИТЕТИТЕ НА ОПШТИНИТЕ ВО ВРСКА СО
ЛЕГАЛИЗАЦИЈАТА НА РОМСКИТЕ ДОМОВИ И

АКТИВНОСТИ ВО 2019 ГОДИНА

Стратегиска цел 1

Развој и имплементација на системски пристап за да се поддржат Ромите кои живеат во Македонија, како и други ранливи, маргинализирани луѓе кои живеат во социјален ризик, за да се решат прашања за легализација на имот/ куќа и да се исполнат права на пристојно домување преку поддршка за пристап до вода, струја, канализација и други комунални услови на денешното модерно општество.

КОНКРЕТНИ СТРАТЕГИСКИ ЦЕЛИ:

- 1.1 Иницирање и воведување на активна учество во процесите на донесување одлуки и застапување на локално и национално ниво за запознавање со стабилни прашања;
- 1.2 Пружање на директна поддршка, образование и оспособување на целните корисници за правите, законски права и активни политички намери, за да бидат поддржани во процесот до достигнување на соодветно домување;
- 1.3 Да се sensibilizира јавноста, со помош на медиумите и социјалните мрежи, за субстандардните услови во кои живеат луѓето, кои што води кон нивна социјална сегрегација и исклучување.

Поддршка за легализација на ромско домување 2018-2020

период на имплементирање: 01.02.2018-

31.01.2020 донатор: Делегација на

Европска Унија во РСМ

локации: Куманово (Велес, Кичево, Кочани, Прилеп,, Штип)

Во РСМ, постојат повеќе закони кои го регулираат домувањето, што се особито важни за Ромите, како што се Законот за домување и Законот за регистрација со бестрашно или радени објекти.

Ромската заедница се соочува со едни од најлошите услови за домување во земјата. Дури 28 проценти од Ромите живеат во сиромашни патенти, во лошо изградени живеалишта или често немаат формална регистрација. Над 80.000 ромски домаќинства немаат документно решение за домување. Често, отсуството на топловодна вода за пиење, електрична енергија, трети нивка или ринустојансе причината генералната лоша здравствена состојба на ромското население.

Локалната самоуправа е директно задолжена да го регулира домувањето и е неопходно одговорна за развојот на инфраструкурата, урбанистичкото планирање и катастарските регистри. За жал, иако Роми не се запознаени со комплексните институционални структури и правни и затоа, во голема мера имаат потреба од некое што може да ги упати и клучно да решаваат на проблемат со легализација на нивниот дом.

Главната цел на проектот „Поддршка за легализација на ромско домување 2018-2020“ беше да го овозможи процесот на легализација и со тоа да го зголеми приемот на законски регулирана сопственост врз домото од страна на ромските граѓани во 6 општини во РСМ.

Преку поддршка на различни фирми во процесот на легализација на ромските домоти граѓаните беа запознаени со постапките за легализација, за нивните и дотолкувањата на управната постапка како и со дадената правна рамка за поднесување на апликациите. Историелно има беше директни бестрашно правно застапување и помош на семејствата во процес на легализација на нивните куќи.

Со организирање на работилници за правата на домување во процесот на легализација како и подготовка на Водичот за Постапка за Легализација се зајакнаа капацитетите на ромските граѓански здруженија, претставниците од локалната самоуправа и претставници од Министерството за транспорт и врски.

Поддршка за легализација на ромско домување 2018-2020

Спроведени активности и резултати:

→ Регистрирани 623 случаи и 623 семејства дигбија

права и конститување и поддршка,

→ 340 семејства дигбија директна правна помош и правна застапување во приклучок на подготвка за

легализација;

→ **Дадени 3.559 сербани прали сертификати** за корисници на редовни социјалноци во подготвка за

за легализација во 6 општини;

→ Истражени се 788 писмени правни дејствија

→ Доставени 340 случаи до соодветните органи;
→ **Извршени 340 случаи директна правна помош и правна застапување**

на писмени дејствија;

→ Информирани во континуитет 3.559 Роми во 6 општини за писмени права и правна помош за

легализација на писмени дејствија

→ **Српани прали сертификати доставени за случаите 623 прали прали во 6 општини (10 во Куманово, 11 во Штип, 4 во Кочани, 10 во Прилеп и 10 во Кичево, 5 во Велес.) за обезбедување**

→

→

→

→

→

→

→

→

→

гализација
мување

pr centru
centru

Стратегиска цел 2

Поставување на систем кој ќе го поддржи пристапот до високо квалитетни здравствени и социјални услуги за Ромите во Република Македонија, како и за останатите заедници кои живеат во социјален ризик.

КОНКРЕТНИ СТРАТЕГИСКИ ЦЕЛИ:

- 2.1 Развивање и одржување на позицијата на ЦРЦ како релевантен партнер во општеството поддржан и застапување со диспесуачите и креаторите на политики на национално и локално ниво, за пристап до висококвалитетна здравствена заштита.
- 2.2 Информирање и подигање на свеста помеѓу целната група за нивните права и обврски како граѓани во областа на здравствената заштита, со посебен акцент на превенцијата како значаен фактор за здрав животен стил.
- 2.3 Промоција и подигање на свеста кај младите Роми и Ромки за здравствени права и соработка со медиуми, можности за едукација со користење на социјални медиуми, креативен активизам, вклучооста на општествени процесот на застапување и илјаѓане на диспесуачите на национално ниво во областа на здравствената и социјална заштита.

Унапредување на здравјето на жените Ромки „Моето здравје, мое право“

период на имплементирање:
01.10.2018 – 01.02.2020 донатор:
Ромска здравствената програма
Сорос Берлини Фондација Отворено
Општество, Македонија локација:
Куманово

Според прелиминарните на Стратежката здравствена организација, во 2017, 810 жени секојдневно умираат како последица на компликации за време на бременост и породување. 94% од жените кои го изгубиле животот патекуваат од стања со низок економски развој. Низокот број од овие смртни случаи може да се избегне доколку се овозможи компјутеризирани квалитетни пристапи за жени до апендална и постнатална здравствена услуги.

Со цел да се одговори на потребата за пристап до здравствени услуги и квалитет со Генерална стратесиска цел 2: Поставување на систем кој ќе го поддржи пристапот до високо квалитетни здравствени и социјални услуги за Ромките во Република Македонија, како и за другите во социјален ризик, ПРШ го реализираше проектот „Моето здравје, мое право“ со цел промоција на сексуални и репродуктивни права на жени Ромки и други маргинализираните жени кои живеат во социјален ризик.

Во рамките на проектот беше направен мониторинг на реализацијата на Програмата за активна здравствена заштита на мајките и децата во Република Северна Македонија како и на Програмата за партиципација при користењето на здравствена заштита на родилките и доенчињата во Република Македонија, меѓу ромската население како рамнива комуникациска група во Општина Куманово.

Главна цел на анализата беше да се создаде достапна и јавно користена база на услуги и информации со Програмата за активна здравствена заштита на мајки и деца и Програмата за партиципација. Притоа беа вклучени Ромки од Куманово кои во 2018 година биле користени на услугите, односно биле бремени иницијално шест (6) месеци.

Во анализата беа вклучени и клjučните задолжени за реализација на здравствените услуги, за да се проценат степенот на некористеност на услугите, како и нивната отчетност по однос на планираната годишна програма за 2018 година.

Прва специфична цел на проектот беше кидирање на свеста кај жените Ромки за нивната на услуги што се офатени со Програмата и финансираани од страна на Министерството за здравство, како и важноста на превентивните мерки за здрава бременост, апендална и постнатална заштита и павалување на доенчења ситижа. Втора цел беше да се иницира предизви и прекривки до клучните институции за ефикасно и целосно реализирање на Програмите, како и нивна максимална одговорност и одговорност.

Унапредување на здравјето на жените Ромки „Моето здравје, мое право“

Спроведени активности и резултати:

- Испроба на интерактивни координирани истражувачки услуги и поддршка на жените Ромки од Кулатово на анкетирање и експертски здравствени услуги преку здравствени Ромки од Кулатово (5-49);
- Содружни 20 средби со здравствени

средби и поддршка преку Ромки

- Вклучени повеќе од 100-ти Ромки од Кулатово

во приживи активности;

- 1 форум со 7 градни секторни здравствени

здравствени и социјални права;

- 1 форум со мажоритна за
исправеноста на здравствени

лаборатории на здравница;

- Реализирани 5 фокус групи со 58 жени;

- Истражени 2 медицински центри, 2
патронажни сестри, 2 лаборатории, 1 гинеколог

во болница;

- Испратени 22 барања на информација од јавен
карактер до Министерството за здравство, Општа
болница Кулатово, Здравствени дом Скопје, Центар
за јавно здравје Кулатово, лаборатории,
гинекологи и општа медицинска кари;

- Испратени 1 барања од здравствени и
социјални сектори со барања на
информации од јавен карактер;

→

→

→

→

→

→

→

→

→

Менување на наративите за Ромите во здравствените институции

период на имплементирање:
01.11.2018 – 01.11.2019 донатор:
Фондација Отворено Општество,
Македонија локација: Куманово

Стратегијата цел 2.3 која се однесува на промоција и подигање на свеста кај млади Роми и Ромки за здравствени права во соработка со медиуми, можности за едукација, за социјалните медиуми, креативен активизам и пилатата мож во процесот на застапување и илјаѓане надокосувачите на политички во областа на здравствени и социјалната заштита. Оваа цел беше применета во проектот „Менување на наративите за Ромите во здравствените институции“.

Дискриминацијата, стереотипите и предрасудите се главен фактор за нееднакви пристап до здравствените услуги. Овие фактори се чести причини за изостанатост и/или приклучување на Ромската култура и традиција од страната на граѓаните од другите етнички заедници. Со цел да се деконструираат длабоко вкоренетите предрасуди кон Ромите и да се воспостави дијалог помеѓу заедницата и здравствените работници, ПРЦ организираше низа активности со млади Роми и Ромки од Куманово на возраст од 17-23 години во кои редовно биле вклучени и здравствени работници.

Главна цел на проектот беше да се мобилизираат млади Роми и Ромки за да се стекнат со знаења и вештини за застапување и работа на локални нивоа преку предрасудите кај здравствените работници. Истовремено да се зајакнат вештините на младите за да промовираат здравствени права на ромската заедница.

Со цел од 10 работници со млади Роми резултатирале со 3 креативни видеа и форум театар. Форум театарот ја рефлектираше реалната ситуација на однесување и комуницираше на повеќето здравствени работници со рамките нацијони, па истовремено иницираше дијалог за потребата предметна во комуникацијата и пристапот кон ромските пациенти како и потребата за јакнење на изостаната доверба.

Низ креативните видеа се подигна свеста по и се подобрија вештините на младите Роми и Ромки за приклучување на дискриминација и начели на справување со неа.

Младите Роми и Роми и други граѓани ја важността на презентивната заштита за орално каменци и сексуално-репродуктивно здравје.

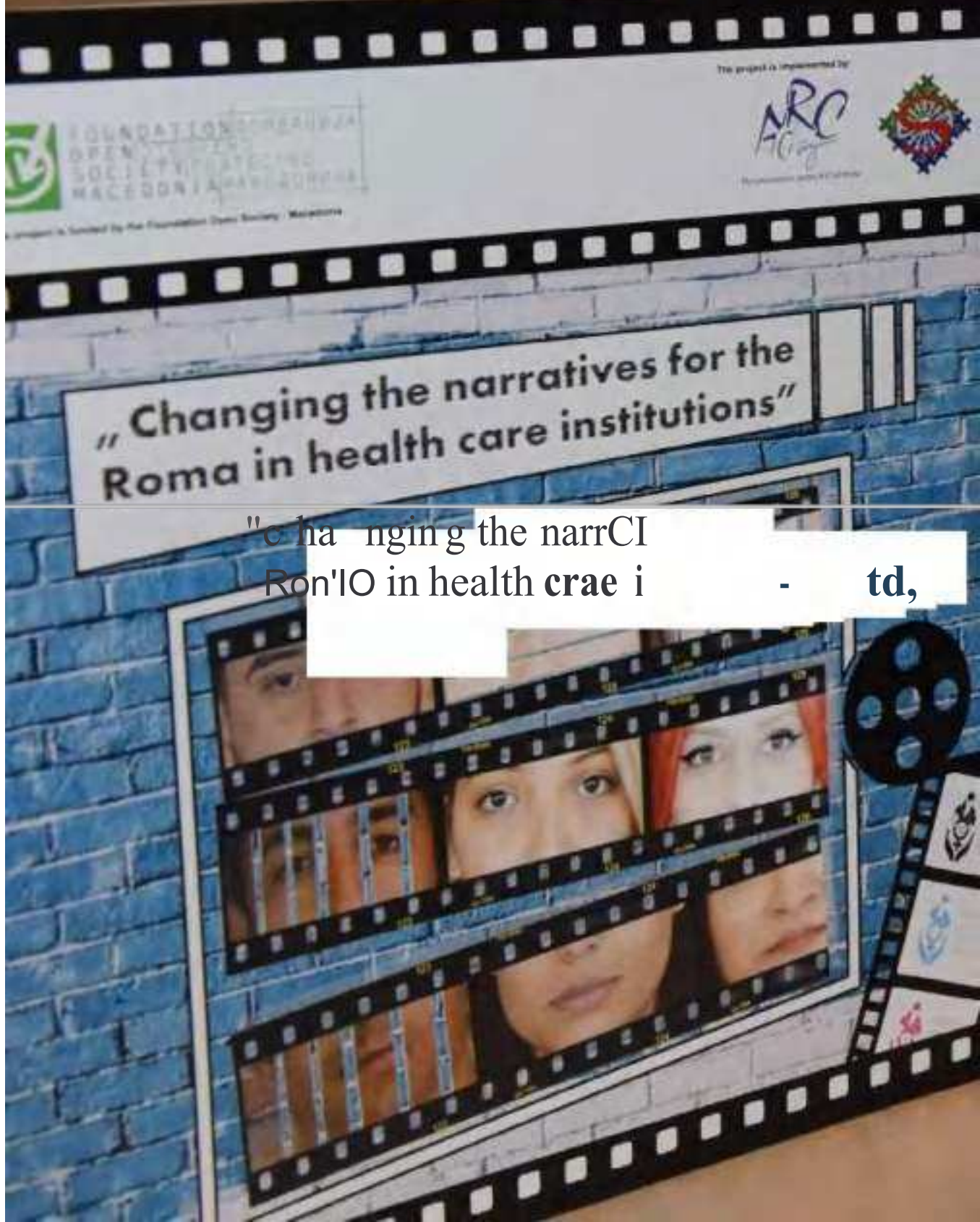
Менување на наративите за Ромите во здравствените институции

Спроведени активности и резултати:

- 24 млади Роми и Ромици од Куманово се добиле совети и ил за креативно пишување, повипарт, видеопродукција, радио асентка, аудиопродукција, видеопродукција и филм и сепарт
- Среќа изврла 10 работилници и семинари со тематика: 1. Сепарт, 2. Видео, 3. Радио, 4. Аудио, 5. Видео, 6. Радио, 7. Аудио, 8. Видео, 9. Радио, 10. Аудио
- Реализирали 1 форум сепарт
- Се вклопи во 1 работилница (1 работилница) со тематика: 1. Дискриминација, 2. Општа хигиена и сексуална и

репродуктивна здравје:

- 1 форум со 1 сепарт, 2 работилници, 3 семинари, 4 работилници, 5 работилници, 6 работилници, 7 работилници, 8 работилници, 9 работилници, 10 работилници

FOUNDATION OPEN SOCIETY MACEDONIA

The project is implemented by
ARC
Association of Roma in Macedonia

“Changing the narratives for the Roma in health care institutions”

“Changing the narratives for the Roma in health care institutions” - **td,**

